

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและทัศนคติที่มีผลต่อการติดตามชมรายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งผ่านทีวิจิทัล ในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรม
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์
4. แนวคิดเรื่องการประกอบการสร้างและจัดวางรูปแบบเนื้อหารายการทางโทรทัศน์
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการประกวดร้องเพลงในประเทศไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และพิจารณาความแตกต่างของการรับรู้ ผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะลักษณะทาง ประชากร ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมและ ศาสนาตั้งที่ (ยุบล เบญจรงค์ฤกษ์, 2542) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์จะเกิดขึ้นตาม แรงบังคับจากภายนอกมากกระตุ้นเป็นความเชื่อที่ว่าบุคคลมีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย

1. อายุ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกัน ในเรื่องความคิดและ พฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดเห็นเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อน และ มองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่มีอายุมาก ในขณะที่คนที่มีอายุมากจะมีความคิดอนุรักษ์นิยม ยึดถือการ ปฏิบัติ ระมัดระวัง และมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนที่มีอายุน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคนที่มี อายุ มีประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งเคยผ่านยุคปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนานและมี ผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนที่มีอายุน้อย

2. เพศ จากการวิจัยทางจิตวิทยาหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความ แตกต่างกัน มากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนด บทบาทและ กิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือ

เจ้าอารมณ์ โอน อ่อนผ่อนตามและเป็นแม่บ้านแม่เรือนจากงานวิจัยยังพบอีกว่า ผู้หญิงถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย (ปรมะ สตะเวทิน, 2541)

3. การศึกษา มีการศึกษาวิจัยหลายเรื่องได้ชี้ว่าการศึกษาของผู้รับสารนั้น ทำให้รับสารมีพฤติกรรม การสื่อสารต่างกันไป เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูง ก็จะมีความสนใจข่าวสารกว้างขวาง แต่จะไม่ค่อย เชื่ออะไรง่าย ๆ จะต้องมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอจึงจะเชื่อหรือผู้มีการศึกษาสูงมักจะ ใช้สื่อพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นต้น

4. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นเครื่องชี้ถึงเรื่องที่กลุ่มจะสนใจรับรู้ข่าวสาร บุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันทั้งการประกอบอาชีพ รายได้ ศาสนา รวมไปถึงสถานภาพสมรสย่อมส่งผลต่อการรับสารที่แตกต่างกันด้วย (ธีระภัทร์ เอกผาชัยสวัสดิ์, 2551)

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและครอบครัว รายได้ของบุคคลแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญแสดงถึงการมีศักยภาพในการดูแลตนเอง บ่งบอกถึงอำนาจการใช้จ่ายในการบริโภคข่าวสาร ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะมีโอกาสที่ดีกว่าในการแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลตนเอง ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำจะมีการศึกษาน้อย ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ เรียนรู้ ตลอดจนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการดูแลตนเอง

อาชีพและลักษณะการรวมกลุ่มของผู้ฟัง ลักษณะอาชีพหรือลักษณะแห่งการรวมกลุ่มจะบ่งบอกลักษณะเฉพาะของบุคคล ช่วงเวลาที่เปิดรับข่าวสาร เรื่องที่กลุ่มผู้ฟังสนใจเช่น กลุ่มชานาก็จะสนใจเกี่ยวกับเรื่องข้าว ราคาข้าว ปุ๋ย เป็นต้น ในบางกรณีคนที่มีอาชีพอย่างหนึ่งแต่อาจจะไปรวมกลุ่มกับคนที่มีอาชีพหนึ่งก็ได้ ซึ่งก็จะทำให้ความสนใจของเขาขยายวงกว้างออกไป

ศาสนาหรือกลุ่มความเชื่อในศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ อิสลาม หรือศาสนาคริสต์ หรืออื่นๆ ย่อมมีแนวคิด วัฒนธรรม ประเพณี และหลักการในการคิดตัดสินใจต่อการรับสารแตกต่างกันตามรายละเอียดปลีกย่อยของศาสนา ดังนั้นการสื่อสารหรือถ่ายทอดข้อมูลโดยการพิจารณาความแตกต่างทางศาสนาย่อมเป็นผลดีในการสามารถส่งสารให้แก่ผู้รับสารได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้รับสารมากที่สุด

สถานภาพสมรส หมายถึง การครองเรือนซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น คนโสด สมรส หม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่ ลักษณะความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือทางด้านศาสนา ย่อมมีอิทธิพลต่อสถานภาพการสมรส ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการรับรู้ข่าวสาร สถานภาพสมรสของบุคคลจะบ่งบอกถึงควมมีอิสระในการตัดสินใจและอิทธิพลต่อกระบวนการคิดการวิเคราะห์

ข้อมูลข่าวสาร สตรีที่สมรสแล้วและสตรีที่ยังโสดย่อมมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพครอบครัว และอิทธิพลของจำนวนบุคคลรอบข้าง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมรายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง ประกอบด้วยเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เพื่อนำมาศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติที่มีผลต่อการติดตามชมรายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งผ่านทีวีดิจิทัล ในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิดและทฤษฎีทัศนคติและพฤติกรรม

ทัศนคติ (Attitude) เป็นความคิด และความรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือ สิ่งแวดล้อม โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อ อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และทัศนคติเป็นพรมแดนเชื่อมโยงระหว่างความรู้ กับพฤติกรรม (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , 2533) ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอันมี แนวโน้มที่จะให้บุคคลแสดง ปฏิกริยา และกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางสนับสนุนหรือปฏิเสธ ทัศนคติ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน การที่จะรู้ถึงทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ต้องใช้ วิธีแปลความหมายของการแสดงออก (รุ่งนภา บุญคุ้ม, 2536)

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good, 1959, p. 48) ให้คำจำกัดไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อม ที่จะแสดงออก ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ที่เป็น การสนับสนุน หรือ ต่อต้านสถานการณ์ บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ

โรเจอร์ (Roger, 1978, pp. 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, หน้า 122) ได้กล่าวถึง ทัศนคติ ว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือ สิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียง ความพร้อม ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็น มิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland, 1960, p. 1) ได้ให้ความหมาย ของ ทัศนคติ ไว้ว่า ทัศนคติ โดยปกติสามารถ นิยาม ว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้ม ในการตอบสนอง อย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคลเลอร์ (Howard H. Kendler, 1963, p. 572) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคล ที่จะ แสดงพฤติกรรม ออกมา ในทางสนับสนุน หรือ ต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือ แนวความคิด

นิวคอมบ์ (Newcomb, 1854, p. 128) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทักษะ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้น ขึ้นกับ สิ่งแวดล้อม อาจ แสดงออก ในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิด ความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ หรืออีก ลักษณะหนึ่ง แสดงออก ในรูปความไม่พอใจ เกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

จี เมอร์ฟี , แอล เมอร์ฟี และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy, L. Murphy and T. Newcomb, 1973, p. 887) ให้ความหมายของคำว่า ทักษะ หมายถึง ความชอบ หรือไม่ชอบ พึงใจ หรือไม่พึงพอใจที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่าง ๆ

ทักษะของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจทำได้โดยที่บุคคลได้รับ ข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนี้อาจจะมาจากบุคคลอื่น หรือมาจากอุปกรณ์สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้ หรือการรับรู้ (Cognitive Component) เป็นที่เชื่อกันว่าถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านอื่นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้ามีส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ (Affective Component) เปลี่ยนแปลงส่วนประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) จะเปลี่ยนแปลงด้วย

Mcguire ได้กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การใส่ใจ (Attention) ความเข้าใจ (Comprehension) การยอมรับสารใหม่ (Yielding) การเก็บเอาไว้ (Retention) และการกระทำ (Action) และกล่าวว่า ถ้ากระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อทางด้านข่าวสารทำให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแล้ว จะทำให้เกิดการใส่ใจ ความเข้าใจ การยอมรับ การเก็บเอาไว้ การกระทำ และการที่ผู้รับสารจะเกิดขึ้นตอนเหล่านี้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ

องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบของทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (รุ่งนภา บุญคุ้ม, 2536)

1. ส่วนของสติและเหตุผล (Cognitive Component) ในส่วนนี้เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่าง ตลอดจนผลต่อเนื่อง ผลได้ผลเสีย กล่าวคือ การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดมาใช้ ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมินข้อแตกต่างระหว่างส่วนนี้กับ

ความรู้สึกคือการพิจารณาของบุคคลในส่วนที่จะมีลักษณะปลดปล่อยจากอารมณ์ แต่จะเป็นเรื่องของ เหตุผลอันสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล

2. ส่วนของความรู้สึก (Affective Component) หมายถึงบรรดาความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ รัก หรือเกลียด หรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ของบุคคล

3. ส่วนของแบบพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มอันที่จะมี พฤติกรรม (Action tendency) แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมนี้จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับส่วนของ ความรู้สึก ตลอดจนส่วนของสติและเหตุผล ส่วนของแบบพฤติกรรมนี้จะเป็นส่วนที่บุคคลพร้อมที่จะ มีปฏิกิริยาแสดงออกต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การเกิดทัศนคติ

กอร์ดอน อัลพอร์ต (Gordon Allport, 1975) ได้ให้ความเห็นเรื่อง ทัศนคติ ว่าอาจเกิดขึ้น จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้ เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับ วัฒนธรรม และ ประเพณีจากบิดามารดา ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่ แล้ว รับมาปฏิบัติตามต่อไป

2. เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่ กับเด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน

3. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมี ทัศนคติ ไม่ดีต่อครู เพราะเคยตำหนิตน แต่บางคน มี ทัศนคติ ที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้น เพราะเคยเชยชม ตนเสมอ

4. เกิดจากการเลียนแบบ หรือ รับเอา ทัศนคติ ของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับ ทัศนคติ ของบิดามารดา หรือ ครูที่ตนนิยมชมชอบ มาเป็น ทัศนคติ ของตนได้

เครช และ ครัทซ์ฟิลด์ (Krech and Crutchfield, 1948) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติ อาจเกิดขึ้นจาก

1. การตอบสนองของความต้องของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็จะมี ทัศนคติ ที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้บุคคลนั้นก็จะมี ทัศนคติ ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. การได้เรียนรู้ความจริงต่าง ๆ อาจโดยการอ่าน หรือ จากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึงอาจเกิด ทัศนคติ ไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติฉินที่ใคร ๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้

3. การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอา ทักษะคติของกลุ่มมาเป็นของตน หาก ทักษะคติ นั้นไม่ขัดแย้งกับ ทักษะคติ ของตนเกินไป

4. ทักษะคติส่วนสำคัญกับบุคลิกภาพของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์ มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ปรับตัวยากจะมี ทักษะคติ ในทางตรงข้าม คือ มักมองว่า มีคนคอยอิจฉา ริษยา หรือคิดร้ายต่าง ๆ ต่อตน

การวัดทักษะคติ

การวัดทักษะคติเป็นการวัดภาวะโน้มเอียงในการจะแสดงออก ไม่ใช่เป็นการกระทำ แต่เป็นความรู้สึก ซึ่งมีลักษณะอัตนัย (Subjective) บุคคลอาจไม่ให้ข้อเท็จจริงด้วยความจริงใจ เพราะ เห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัว และการแสดงออกต่อสิ่งใดนั้นไม่ว่าเป็นรูปวาจาหรือการเขียน บุคคลมักจะไตร่ตรองถึงความเหมาะสมตามสภาพการณ์ทางสังคมคือ ตามปกติวิสัย ตามค่านิยม ตามการยอมรับและการไม่ยอมรับ และการเห็นชอบหรือไม่ชอบของคนส่วนใหญ่ในสังคม (รุ่งนภา บุญคุ้ม, 2536)

ดังนั้น จึงยังไม่มีผู้ใดค้นพบวิธีการที่จะวัดทักษะคติหรือทำที่ความรู้สึกของบุคคลโดยตรง อันจะเป็นกรณีที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน นอกจากเพียงการวัดทักษะคติจากการบันทึกคำพูด และพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างคำพูดของบุคคลนั้นกับทักษะคติ ซึ่งผู้ทำการวัดสามารถมองเห็นและเป็นเพียงการคาดประมาณ (Estimate) ทักษะคติของบุคคลนั้นเท่านั้น

การวัดทักษะคติที่ปฏิบัติกันในปัจจุบันมีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การสังเกตจากพฤติกรรมของบุคคล วิธีการกระทำได้ยากและผลลัพธ์ไม่อาจให้ความมั่นใจได้ว่าจะถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องมาจากการแสดงออกของบุคคลเป็นอากัปกริยานั้นอาจไม่สะท้อนหรือสื่อให้เราทราบถึงทักษะคติที่แท้จริงของเขาได้

2. วิธีการรายงานด้วยคำพูด (Verbal Report) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และ/หรือการสัมภาษณ์ (Interview) ที่มีลักษณะแบบปรนัย (Objective)

3. วิธีแปลความ (Interpretive Method) เป็นวิธีหาทักษะคติของบุคคลแบบอัตนัย โดยที่ผู้ถูกถามมักไม่รู้ถึงวัตถุประสงค์ของผู้ทำการศึกษาไม่ระแวงสงสัยหรือรู้สึกหวั่นเกรงที่จะตอบคำถามหรือแสดงความรู้สึกนึกคิด และไม่ถูกจำกัดในการตอบ ทั้งในด้านเวลาและขอบเขตของเนื้อหา เป็นวิธีที่สามารถวัดทักษะคติของบุคคลได้ชัดเจน ละเอียด ถูกต้องที่สุด แต่มีข้อจำกัดอยู่ที่ว่าต้องใช้ผู้ศึกษาที่มีความสามารถ มีความชำนาญทางจิตวิทยาอย่างลึกซึ้งและใช้เวลาอย่างมาก จึงเหมาะสำหรับใช้กับคนจำนวนน้อย

ประเภทของทัศนคติ

บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกมาได้ 3 ประเภท คือ

1. ทัศนคติเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรืออารมณ์ จากสภาพจิตใจโต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กร และอื่น ๆ

2. ทัศนคติเชิงลบ คือ ทัศนคติที่สร้างความรู้สึก เป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความ เชื่อถือ หรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราว และปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กร และอื่น ๆ

3. ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราว และปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือ อบุคคล หน่วยงาน องค์กร และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง

ทัศนคติ ทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือ สถานการณ์ แดลเนียล แคทซ์ (Daniel Katz, 1960, pp. 163-191) ได้อธิบายถึง หน้าที่หรือกลไก ของ ทัศนคติ ที่สำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัย ทัศนคติ เป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับ พฤติกรรม ของ ตนให้เป็นไปใน ทางที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ตนสูงที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนี้ ทัศนคติ จึงสามารถเป็นกลไก ที่จะสะท้อน ให้เห็น ถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และที่ไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เอง ที่จะทำให้ แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไป ในทางที่ ต้องการ มากที่สุด

2. เพื่อป้องกันตัว (Ego – Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่ จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้ง กับความนึกคิดของตน ดังนี้ ทัศนคติ จึงสามารถ สะท้อนออกมาเป็น กลไกที่ป้องกันตัว โดย การแสดงออก เป็นความรู้สึก ถูกเหยียดหยาม หรือ ตีจิกนินทาคนอื่น และขณะเดียวกัน ก็จะยกตนเองให้สูงกว่า ด้วยการมี ทัศนคติ ที่ถือว่า ตนนั้น เหนือกว่าผู้อื่น

การก่อตัว ที่เกิดขึ้นมาของ ทัศนคติ ในลักษณะนี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากการมี ทัศนคติ เป็นเครื่องมือ ในการปรับตัว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ทัศนคติ จะมีใช้ พัฒนาขึ้นมาจาก การมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัว

ผู้ นั่นเอง และสิ่งที่เป็น เป้าหมายของการแสดงออกมาซึ่งทัศนคติ นั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้นหวังใช้เพียงเพื่อการระบายความรู้สึก เท่านั้น

3. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ทัศนคติ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วยทัศนคติ นี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ทัศนคติ จึงสามารถใช้สำหรับอธิบาย และบรรยายความเกี่ยวกับค่านิยม ต่าง ๆ ได้

4. เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ จะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคล จะสามารถใช้ประเมิน และทำความเข้าใจ กับ สภาพแวดล้อม ที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้ และเข้าใจถึงระบบ และระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในรอบตัวเขาได้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติที่ต่างกัน โดยความต่างกัน ในการแปลความสารที่ตนเองได้รับจึงก่อให้เกิดประสบการณ์ที่สั่งสมแตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, หน้า 123) อาจแสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้ พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกนั้น มีผลมาจากการเลือกปฏิบัติตอบสนองที่เห็น ว่าเหมาะสมที่สุดตามสถานการณ์นั้น ๆ

องค์ประกอบของพฤติกรรม

พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นเพราะองค์ประกอบต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์
2. มีความพร้อม
3. สถานการณ์
4. การแปลความหมาย
5. การตอบสนอง
6. ผลที่ได้
7. ปฏิบัติต่อการไม่สมหวัง

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

แนนซี ซวาทซ์ (Nancy Schwartz อ้างใน สุรีย์ จันทรมณี , 2526) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัวในรูปแบบ 4 ประการ ดังนี้

1. ทักษะเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติ การดั่งนั้นความรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะ และมีต่อการปฏิบัติ

2. ความรู้และทักษะมีความสัมพันธ์กัน และทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

3. ความรู้และทักษะต่างทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และทักษะไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน

4. ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

การกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ของคนเราส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานที่มาจากความรู้ และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ก็เนื่องมาจากความรู้ และทัศนคติที่ต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของความรู้ และทัศนคติเกิดจากความแตกต่างในเรื่องการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างกันในการแปลความหมายของสารที่ตนเองได้รับ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่ต่างกันอันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยทั่วไปการใช้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวพฤติกรรมนั้นมีวิธีการดังนี้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

1. การปลุกเร้าอารมณ์ (Emotional Arousal) เพื่อให้เกิดความตื่นตัวในการติดตามไม่ว่าด้วยภาพหรือเสียง

2. การเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ด้วยการแสดงความอ่อนโยนเสียสละ และความกรุณาปรานี ยอมแพ้เพื่อความเป็นพระ ก็อาจโน้มน้าวใจผู้คนที่ให้ยอมรับได้

3. การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ (Internalized norms) เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้นเพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธา และเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่จะต้องปฏิบัติตาม

4. การให้รางวัล (Reward) เช่น การลด แลก แจก แถม ในการโฆษณาเพื่อเป็นการจูงใจให้เลือกซื้อสินค้าชิ้นนั้น ๆ

และผลของการโน้มน้าวใจด้วยวิธีการข้างต้น ก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐาน 2 แบบ คือ

1. กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ หรือให้มีพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง (Activation)

2. หยุดยั้งพฤติกรรมเก่า (Deactivation)

ทั้งการกระตุ้น และการหยุดยั้ง เป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมา เช่น การตัดสินใจวินิจฉัยต่อประเด็นปัญหา การจัดหายุทธวิธีการดำเนินงาน และการสร้างพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม

นอกจากนี้ความสม่ำเสมอของทัศนคติสามารถส่งผลต่อพฤติกรรม อรวรรณ ปิรันธน์ โอวาท (2542, หน้า 48) กล่าวไว้ว่า ทักษะทั้งในทางบวกและทางลบสามารถส่งผลต่อ พฤติกรรมของบุคคลได้ หากทัศนคตินั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทักษะคตินั้นมีความชัดเจนหนักแน่นการเปลี่ยนทัศนคติใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากบุคคล โดยที่บุคคลมีการวิเคราะห์แก่นสารนั้นอย่างเป็นระบบแล้ว จะเป็นการเปลี่ยนความรู้สึกของบุคคลที่มีความคงทนถาวร เมื่อเปรียบเทียบกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพียงผิวเผิน เพราะการเปลี่ยนทัศนคติที่มาจากกรวิเคราะห์สารอย่างเป็นระบบเป็นการเปลี่ยนด้านความรู้สึกซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อค่านิยมความรู้สึก ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นใหม่จากการที่สมองได้คิดวิเคราะห์ไตร่ตรองถึงสารนั้นโดยละเอียดรอบคอบแล้ว และสมองจะสั่งการต่อไปว่าพฤติกรรมใดควรจะเกิดขึ้น

นอกจากนี้ทัศนคติที่มาจากประสบการณ์ตรงจะมีผลเด่นชัดต่อพฤติกรรม มากกว่าทัศนคติที่มาจากประสบการณ์อ้อม อีกทั้งทัศนคติที่บุคคลมีต่อวัตถุข่าวสารและสื่อที่ก่อให้เกิดทัศนคติ (Attitude object) จะทำให้บุคคลมีความผูกพันด้านอารมณ์และนำไปสู่พฤติกรรมได้ จากแนวความคิดนี้สามารถสรุปได้ว่า ข่าวสาร หรือสื่อหากมีเนื้อหาชัดเจน แปลกใหม่ มีภาพลักษณ์ที่เด่นชัดและสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้ชมได้อย่างชัดเจนสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลได้มากเช่นเดียวกัน

2. ทักษะคติที่เด่นชัดมากที่สุด (Most salient) บุคคลอาจจะมีความรู้สึกและ ความเชื่อหลายอย่างมาเกี่ยวข้องในการที่จะส่งผลต่อการแสดงออกพฤติกรรม แต่ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากที่สุดคือ ทัศนคติที่เด่นชัดที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ

3. ทักษะคติที่มีรากฐานบนความรู้สึก เช่น การชอบดาราและนักแสดง การชอบ พิธีกร การชอบรายการทีวี และการชอบละคร ซึ่งปัจจัยด้านทัศนคติเพียงปัจจัยเดียวสามารถส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมได้เช่นกัน

4. ทักษะคติที่บุคคลนั้น ๆ สนใจหรือเห็นว่าเป็นประโยชน์ ซึ่งข่าวสาร หรือสื่อ นั้นเป็นประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นโดยตรง ก็จะส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมเช่นกัน จะเห็นได้ว่า บุคคลจะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับทัศนคติ เมื่อทัศนคตินั้นเป็นเรื่อง ที่สำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ โดยความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เป็นความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง นั่นคือ หากบุคคลมีความรู้จากสารมาก ๆ บ่อยครั้งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยังส่งผลไปยังการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด

นวนลศิริ เปาโรหิตย์ (2532, หน้า 169) ให้ความหมายของคำว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากกระทบกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของคนและการแปลความหมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตและสภาพจิตใจในปัจจุบัน

รัจวี นพเกตุ (2540, หน้า 1) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการประมวลและตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราที่ได้จากความรู้สึก

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2540, หน้า 110) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การรับรู้จักสิ่งต่าง ๆ สภาพต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้ามาทำปฏิกิริยากับตัวเราเป็นการแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายขึ้น เกิดเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวสำหรับบุคคลนั้น ๆ

สุชา จันทร์อม (2540, หน้า 119) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายสุดถึงซับซ้อนที่สุดจึงยากแก่การเข้าใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายการรับรู้แตกต่างกันออกไป การรับรู้ หมายถึง การตีความหมายจากการสัมผัสสัมผัส (sensation) ในการรับรู้ นั้น ไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่ต้องรับรู้ได้ว่า วัตถุหรือสิ่งที่เรารับรู้ นั้น คืออะไรมีรูปร่างอย่างไร เป็นต้น

ดังนั้นสรุปได้ว่าการรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุ หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะสัมผัส

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546, หน้า 211) ได้ให้ความหมายการรับรู้ (Perception) ว่า คือ ขั้นตอนที่บุคคลมีการรับรู้ (Receive) จัดระเบียบ (Organize) หรือการกำหนด (Assign) ความหมายของสิ่งกระตุ้นโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า หรือเป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกสรร (Select) จัดระเบียบ (Organize) และตีความ (Interpret) เกี่ยวกับสิ่งกระตุ้น (Stimulus) เพื่อให้เกิดความหมายที่สอดคล้องกัน หรือหมายถึง กระบวนการเข้าใจ (การเปิดรับ) ของบุคคลที่มีต่อโลกที่เขาอาศัยอยู่

การรับรู้เป็นกระบวนการของแต่ละบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในเช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการ และอารมณ์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอก คือ สิ่งกระตุ้น โดยจะมีเงื่อนไขเฉพาะแต่ละบุคคล จึงทำให้เกิดการรับรู้ต่างกันในเรื่องเร้าที่เหมือนกันการรับรู้ เป็นกระบวนการกลั่นกรองความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การได้เห็น ได้กลิ่น ได้ยิน ได้รสชาติ และได้รู้สึก

อรุณ วัชรธรรม (2539, หน้า 42) ให้ความหมายของการรับรู้จริงไว้ว่าหมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับข่าวสารข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมีการวิเคราะห์ตีความข่าวสารข้อมูลนั้น จนเกิดความเข้าใจในข่าวสารนั้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2534, หน้า 42) ให้ความหมายของการรับรู้จริงว่าเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล เพราะถ้าปราศจากการรับรู้จริงแล้วบุคคลจะไม่สามารถมีความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ การรับรู้จริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นขั้นตอน ดังนั้นบุคคลรับพลังงานจากสิ่งเร้าประสาทสัมผัส ประสาทสัมผัสจะเข้ารหัสพลังงานนั้นผ่านมาทางเส้นประสาทและเส้นประสาทจะส่งข้อมูลไปยังสมอง ซึ่งขั้นสุดท้ายของการจะเป็นการรับรู้จริงเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น ๆ ในกระบวนการนี้ความใส่ใจ (Attention) ของบุคคลจะแสดงถึงความรู้สึกที่พุ่งไปยังสิ่งเร้าและ

ประสาทสัมผัส และการรับรู้จริงจะแสดงถึงลักษณะสิ่งของในด้านรูปร่าง เสียงความรู้สึก รส และกลิ่น

สรุปว่า การรับรู้จริง หมายถึง กระบวนการตีความในสิ่งที่เห็นได้ยินและสิ่งที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสว่าคืออะไร ซึ่งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้า การรับรู้จริงหากไม่บอกผู้อื่นทราบคนอื่นก็ไม่สามารถจะทราบได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 212-213 ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของการรับรู้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Exposure) เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคได้เปิดโอกาสให้ข้อมูลเข้ามาสู่ตัวเอง ตัวอย่าง ผู้ชมโทรทัศน์อาจจะเลือกเปลี่ยนช่องหรือออกจากห้อง เมื่อข่าวสารหรือโฆษณานั้นไม่น่าสนใจ หรืออาจชมโฆษณาถ้าโฆษณานั้นน่าสนใจ

2. การตั้งใจรับข้อมูลที่ได้รับเลือกสรร (Selective Attention) เกิดขึ้น เมื่อผู้บริโภคเลือกที่จะตั้งใจรับสิ่งกระตุ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตั้งใจรับข้อมูล นักการตลาดจะต้องใช้ความพยายามที่จะสร้างงานทางการตลาดให้มีลักษณะเด่นและน่าสนใจ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจรับข่าวสารอย่างต่อเนื่องบุคคลมักสนใจสิ่งกระตุ้นที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของตน หรือสิ่งกระตุ้นที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งกระตุ้นตามปกติ

3. ความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Comprehension) หรือการบิดเบือนข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Distortion)

4. การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Retention) หมายถึงการที่ผู้บริโภคจดจำข้อมูลบางส่วนที่เขาได้เห็น ได้อ่าน หรือได้ยิน หลังจากเกิดการเปิดรับและเกิดความเข้าใจแล้ว นักการตลาดต้องพยายามสร้างข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของตนให้อยู่เหนือ ความทรงจำของผู้บริโภคโดยการส่งข้อมูลซ้ำ ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายทำให้ผู้บริโภคเกิดความทรงจำและตัดสินใจซื้อ

สุรวัดมนบุญณ์ และวไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2528, หน้า 125) กล่าวว่า การที่จะเกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องอาศัยการรับรู้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ การรับรู้มีกระบวนการที่ทำให้เกิดการรับรู้ โดยการนำความรู้เข้าสู่สมองด้วยอวัยวะสัมผัส และเก็บรวบรวมจดจำไว้สำหรับเป็นส่วนประกอบสำคัญ ที่ทำให้เกิดมโนภาพและทัศนคติ ดังนั้นการมีสิ่งเร้าที่ดีและมีองค์ประกอบของการรับรู้ที่สมบูรณ์ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีด้วย

การรับรู้จริงของบุคคลเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 2 ประการ ดังนี้

1. สิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus) หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งเร้าที่มากระทบประสาทสัมผัส เช่น สี สัน ขนาด การเปลี่ยนแปลงใหม่ เป็นต้น
2. สิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) หมายถึง ความสนใจ ความต้องการแรงจูงใจ ความคิด ความคาดหวังที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคลในขณะที่มีการสัมผัสเกิดขึ้น

การรับรู้จริงของบุคคล เกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การรับรู้จริงด้านกายภาพ คือ การรับรู้จริงที่อาศัยการสัมผัสด้วยตามากที่สุด โดยรับรู้เกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของบุคคล เช่น ดำ ขาว อ้วน ผอม เป็นต้น
2. การรับรู้จริงด้านพฤติกรรม คือ การรับรู้จริงเกี่ยวกับลักษณะ หรือคุณสมบัติประจำตัวของบุคคล เช่น การเป็นคนร่าเริง เมตตากรุณา เป็นต้น
3. การรับรู้จริงด้านปฏิสัมพันธ์ คือ การรับรู้จริงถึงความสัมพันธ์ของบุคคล เช่น ความสัมพันธ์เครือญาติ เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2534, หน้า 26) ได้อธิบายประเภทของการรับรู้จริง ดังนี้

1. การรับรู้จริงด้านอารมณ์ (Perception of Emotion) คือ การตีความหมาย เกี่ยวกับอารมณ์ภายในบุคคล ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของบุคคลที่เข้าใจยาก มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. การรับรู้จริงด้านบุคลิกภาพ คือ การรับรู้จริงเกี่ยวกับลักษณะและความสามารถของบุคคล เช่น การวางตัวเหมาะสม ความร่าเริง ยิ้มง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ดี หน้าตาสวยงาม เป็นต้น ทำให้ผู้พบเห็นจดจำ เกิดความประทับใจ และรับรู้ได้
3. การรับรู้จริงข่าวสาร คือ การที่บุคคลตระหนัก (Aware) และมีปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) ต่อสิ่งเร้า โดยรับรู้สื่อต่าง ๆ ผ่านระบบประสาท ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนังและกล้ามเนื้อ เป็นต้น เมื่อได้รับข่าวสารแล้วจะส่งข้อมูลไปยังสมอง และสมองจะสั่งการหรือตีความออกมาในรูปแบบของการรับรู้จริง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมมาเป็นแนวทางในงานวิจัย มาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อรายการประกวดร้องเพลง ลูกทุ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์

รูปแบบของรายการมีหน้าที่ให้ความบันเทิงได้เพิ่มพูนความสำคัญมากขึ้นทุกที จนเป็นที่น่าจับตา มองว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ให้บริการทางด้านความบันเทิงมากกว่าด้านอื่น

รูปแบบของรายการนั้นมีส่วนทำให้รายการโทรทัศน์นั้นมีความบันเทิงมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลช่วยให้รายการโทรทัศน์มีบทบาทในการให้ความบันเทิงกับผู้ชมมากยิ่งขึ้น ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ต้องมีกระบวนการผลิตที่เกี่ยวข้องกับทีมหลาย ๆ ฝ่าย และต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งแต่ละฝ่ายก็มีความชำนาญเฉพาะด้านในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่และต่างก็มี ความสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เท่าเทียมกัน ซึ่งการทำงานถ้าขาดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไปจะทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ อาจเป็นเหตุให้รายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นไม่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นสิ่งสำคัญในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์คือการทำงานเป็นทีมที่ต้องใช้ความรู้ และความสามารถทั้งในด้านการสร้างสรรค์ และการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการผลิตให้ผสมผสานกันออกมา เป็นรายการโทรทัศน์ได้อย่างมีคุณภาพ โดยทีมงานในแต่ละฝ่ายจะต้องรู้หน้าที่ของตนเอง และต้องร่วมมือ ประสานงานกันอย่างดี จึงจะสามารถผลิตรายการโทรทัศน์ออกมาได้

แนวคิดเรื่องการประกอบการสร้างและจัดวางรูปแบบเนื้อหารายการทางโทรทัศน์

Garry Whannel (1992) กล่าวว่า ลักษณะเด่นของสื่อโทรทัศน์ ขึ้นอยู่กับการประกอบสร้างรายการ ซึ่งอาศัยหลักการในการผสมผสาน ภาพและเสียง เข้าไว้ด้วยกัน ความเข้าใจในหลักการของการผสมผสาน ดังกล่าว จะช่วยทำให้เห็นวิธีการที่รายการโทรทัศน์นำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ มาถ่ายทอดได้ชัดเจนขึ้น

รูปแบบรายการโทรทัศน์ ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนปฏิบัติงาน (Practice) ของผู้ผลิต ซึ่ง Whannel ได้แบ่ง แนวทางฝึกฝนการปฏิบัติงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ไว้เป็นสามลักษณะใหญ่ ๆ อันได้แก่

1. การฝึกฝนปฏิบัติงานด้านข่าว (Journalism) ซึ่งเน้นการรายงานสถานการณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีลักษณะเป็นกลาง ตรงไปตรงมา
2. การฝึกฝนปฏิบัติงานด้านรายการบันเทิง (Light Entertainment) เน้นความสีสัน ตื่นเต้น เร้าใจ อัน เกิดจากเนื้อหาที่น่าสนใจ หรือบุคคลสำคัญ
3. การฝึกฝนปฏิบัติงานด้านศิลปะการละคร (Drama) ซึ่งเน้นรูปแบบของการเล่าเรื่อง (Narrative) ประกอบด้วยเรื่องราว เหตุการณ์ ตัวละคร

ในรายการโทรทัศน์ใดๆก็ตามจะต้องมีกรอบรูปแบบที่ผู้ผลิตได้วางแนวทางไว้ ซึ่งอาจจะมี ความ โนม์เสียงไปยังลักษณะการฝึกฝนปฏิบัติงานด้านการผลิต แบบใดแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว หรืออาจเป็นการ ผสมผสานกรอบรูปแบบการนำเสนอในหลาย ๆ ลักษณะก็ได้ โดยสำหรับประกวด ร้องเพลงทางโทรทัศน์ เกิดจาก การประกอบสร้างของแนวทางการผลิตรายการบันเทิงเป็นหลัก

รูปแบบรายการโทรทัศน์

รูปแบบ (Format) หมายถึง วิธีการและเทคนิคในการนำเสนอเนื้อหาสาระและสิ่งที่อยู่ใน รายการ ไปสู่กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย รูปแบบรายการโทรทัศน์แบ่งได้หลายรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบรายการพูดหรือบรรยายคนเดียว (Monologue Program Format) รูปแบบนี้เป็น รายการที่มีผู้มาปรากฏตัวบนจอโทรทัศน์เพียงคนเดียว และพูดคุยกับผู้ชมส่วนมากจะมี ภาพประกอบ เพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดตลอดเวลา รูปแบบของรายการนี้จะน่าสนใจ เมื่อผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้พูดมีความรู้ความสามารถในการพูดและนำเสนอเนื้อหาสาระได้ดี พร้อมกับมีภาพหรือ ภาพยนตร์ประกอบ

2. รูปแบบรายการสัมภาษณ์ (Interview Program Format) รูปแบบนี้เป็นรายการที่มี ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ หรือวิทยากรมาสนทนากันโดยมีการดำเนิน รายการสัมภาษณ์ ในเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มาเล่าให้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกระบวนการ หน่วยงาน หรือ ผลงานบางอย่าง รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียม คำถาม เป็นชุด ๆ เพื่อให้สามารถบั่นคำถามได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสามารถปรับคำถามให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ รายการลักษณะนี้อาจจะเป็นขนาดยาว 30 นาที หรือ เป็นสัมภาษณ์สั้น ๆ ที่จะนำไปเป็นส่วนหนึ่ง ของรายการสารคดี หรือรายการบรรยายคนเดียวได้

3. รูปแบบรายการสนทนา (Dialogue Program Format) รูปแบบนี้เป็นรายการที่มี คนมาพูดคุยกัน 2 คน มีผู้ถามและคู่สนทนาแสดงความคิดเห็นในประเด็น ที่นำเสนอ คู่สนทนา อาจจะถูกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก็ได้ รายการสนทนาแบบนี้จะมี 2-3 คน เข้าร่วม สนทนากัน โดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้นำสนทนา เชื่อมโยงประเด็นควบคุมการสนทนาให้เป็นไปด้วยดี รูปแบบนี้จะต่างกับรายการสัมภาษณ์ตรงนี้ รายการสัมภาษณ์เน้นการถามและตอบมากกว่า ในขณะที่ รายการนี้จะเน้นการแสดงความคิดเห็น อาจได้เห็นด้วยหรือต่างทัศนะกันออกมา หรือเป็น การร่วมกัน วิเคราะห์เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เช่น การเลือกตั้ง สถานการณ์ของโลก หรือแม้แต่ เรื่องวิชาการโดยตรง เป็นรายการที่ทำให้ผู้ชมได้รับความคิดที่หลากหลาย บางครั้งรายการประเภทนี้ จัดให้มีผู้ชมเข้าร่วมรายการ ด้วย และอาจเปิดโอกาสให้เขาซักถามปัญหาต่าง ๆ หรือร่วมแสดง ความคิดเห็นด้วย

4. รูปแบบรายการเกมส์หรือตอบปัญหา (Game Show or Quiz Program Format) รายการเกมส์หรือตอบปัญหา โดยปกติแบ่งออกเป็นการแข่งขันระหว่างบุคคลหรือผู้ทายปัญหาอยู่ตรงกลาง ผู้เข้าร่วมรายการอาจจะผลัดกันตอบคำถาม หรือสำหรับคำถามที่ไม่มีผู้ใดตอบได้ ก็อาจเปิดโอกาส ให้แก่ใครก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการของพิธีกร อาจจะมีรางวัลสำหรับฝ่ายชนะ ส่วนฝ่ายแพ้ได้รางวัล ปลอดภัย รายการแบบนี้อาจจะจัดอยู่ในลักษณะที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมด้วย จึงต้องมีการควบคุมมิให้ผู้ร่วม รายการส่งเสียงดังจนเกินไปเพราะอาจรบกวนสมาธิของผู้ตอบปัญหา หรือผู้ชมอาจส่งเสียงบอกคำตอบจน ผู้ตอบไม่สามารถตัดสินใจได้ ผู้ดำเนินรายการนั้นต้องมีความสำรวมและไม่ดูถูกผู้ชมด้วยการตั้งคำถามที่ตื้น ๆ จนเกินไป

5. รูปแบบรายการสารคดี (Documentary Program Format) รายการสารคดี เป็นรายการโทรทัศน์ที่เล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สารคดีนั้น ควรจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน ไร้อารมณ์และการโน้มน้าวจิตใจ สารคดีทางโทรทัศน์สามารถเสนอได้ หลายรูปแบบ เช่น ด้วยภาพสไลด์ ภาพยนตร์ เป็นต้น รายการสารคดีจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ สารคดีเต็มรูปแบบ ลักษณะของรายการจะดำเนินเรื่องด้วยภาพตลอด อาจมีการถามความเห็นของผู้เกี่ยวข้องบ้างแต่ในช่วงสั้น ๆ ไม่เกินครึ่งละ 1 นาที อาจเสนอคนเดียวกันได้หลายครั้งและรายการเดียว อาจมีผู้ให้ความคิดเห็นหลาย ๆ ทัศนะในหลาย ๆ บุคคล แต่รายการส่วนใหญ่จะเสนอภาพที่เป็น กระบวนการหรือเรื่องราวตามธรรมชาติ โดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ รายการกึ่งสารคดี กึ่งพูดคนเดียว เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ดำเนินการทำหน้าที่เดิน เรื่องพูดคุยกับ ผู้ชม และให้เสียงบรรยายตลอดรายการ โดยมีผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวตอนต้นรายการตอนกลางเท่าที่ จำเป็นและตอนสรุปรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องหรือกระบวนการตามธรรมชาติอาจมีตัวบุคคลไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกเพื่อเสริมความคิดเห็นได้ ผู้ดำเนินรายการอาจพูดในสตูดิโอหรือพูดใน สถานที่ถ่ายทำ เช่น ภาพยนตร์เกี่ยวกับธรรมชาติก็ไปพูดในป่าบริเวณที่มีสัตว์ประเภทนั้นอาศัยอยู่ รายการสารคดีเป็นรายการที่ให้ความรู้และการศึกษาได้ดีมาก แต่ต้องเสียเวลาในการเก็บภาพที่ดี และตรงกับ ความต้องการ จึงเป็นรายการที่ต้องใช้งบประมาณและเวลาสูง

6. รูปแบบรายการละคร (Drama Program Format) รายการละครเป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองเหตุการณ์เป็นละครมีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉากแต่งตัว แต่งหน้าตัวแสดงให้สมจริงสมจัง และใช้เทคนิคทางการละครเสนอเรื่องราวให้ เหมือนจริงมากที่สุด ใช้ได้ทั้งเป็นรายการบันเทิงและรายการเพื่อการศึกษาในด้านการศึกษาระดับโทรทัศน์ จำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคม เพื่อสนองความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา อาชญากรรม ประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง ฯลฯ โดยให้ตัวละครนำเรื่องพูดคุย และให้ข้อคิด ผู้ชมจะ

เรียนรู้จาก คำพูดหรือเรื่องราวที่ตัวละครเสนอในขณะที่เดียวกันก็ให้ความบันเทิงไปด้วย เช่น ละครโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ เชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ สี่แผ่นดิน ทหารเสือพระเจ้าตาก สงครามเก้าทัพ ชูสีไทเฮา ฯลฯ ผู้ชมส่วนมากจะไม่ รู้สึกตัวว่าได้รับความรู้จากแง่มุมที่ได้รับจากรายการเหล่านี้ เพราะคิดว่าเป็นรายการบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว

7. รูปแบบรายการสาระละคร (Docu-drama Program Format) เป็นรูปแบบรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีเข้ากับรูปแบบละครหรือการนำละครมาประกอบ รายการที่เสนอ สาระบางส่วน มิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการ จุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษา ความรู้ และ แนวคิดในเรื่องที่เสนอ เช่น ด้านนิเทศศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องมีผู้ดำเนิน รายการสรุป อธิบายหรือขยายสาระที่ดูจากส่วนที่เป็นละครเสมอ

8. รูปแบบรายการสาธิตทดลอง (Demonstration Program Format) เป็นรายการที่เสนอ "วิธีทำ" หรือ "กระบวนการ" อะไรสักอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะ นำไปใช้ทำจริง เช่น รายการปรุงอาหาร รายการเลี้ยงสัตว์ รายการประดิษฐ์งานฝีมือ รายการทางการสอน เป็นต้น

9. รูปแบบรายการเพลงและดนตรี (Song and Music Program Format) รายการเพลง และดนตรี เป็นรายการที่เสนอการบรรเลงดนตรีและ ใช้เพลงมี 4 รูปแบบ คือ แบบมีวงดนตรีและ นักร้องมาแสดงในสตูดิโอ แบบมีนักร้องมาร้องในสตูดิโอควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่บันทึกเสียงไว้แล้ว แบบที่ให้นักร้องและดนตรีมาเล่นและร้องในสตูดิโอ แต่ใช้เสียงที่ได้จากการเปิดเทปทั้งหมด แบบมีภาพประกอบเพลง ภาพที่ใช้ประกอบจะเป็นเรื่องราวสั้น ๆ และสอดคล้องกับเนื้อเพลง ทำให้เห็นจุดมุ่งหมายหรือเข้าใจในเนื้อเพลงมากขึ้น

10. รูปแบบรายการนิตยสาร (Magazine Program Format) รายการนิตยสาร หรือ มักนิยมเรียกทับศัพท์ว่า รายการแม็กกาซีน เป็นรายการที่ใช้รูปแบบในการ นำเสนอแบบเดียวกับ นิตยสาร คือในรายการเดียวกัน จะประกอบไปด้วยส่วนย่อยหลาย ๆ เหตุการณ์ โดยทั่วไปมักจะเป็น เรื่องในแนวเดียวกัน จุดเด่นของรายการประเภทนี้ คือความสามารถในการเชื่อมโยงให้ ส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นรายการเดียวกันอย่างสอดคล้องกลมกลืน รายการประเภทนี้ก็มี Variety Show ตีสิบ ชิงร้อยชิงล้าน ซึ่งเป็นรายการที่มีการแสดงหลาย ๆ อย่างสลับกันไป เช่น ร้องเพลง เล่นตลก แข่งขัน สัมภาษณ์ โชว์ในสิ่งแปลก ๆ ฯลฯ รายการประเภทนี้มักจะหนักไปทางด้านความบันเทิง

11. รูปแบบรายการข่าว (NEWS Program Format) เป็นรายการที่เสนอรายงานเหตุการณ์ ที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน ข่าวเป็นสิ่งที่ช่วยให้อัน ทนโลกอยู่เสมอ ลักษณะของรายการ จะใช้ผู้บรรยาย 2-3 คน และจัดฉากด้านหลังให้ผู้ดูสวยงาม น่าสนใจ การบรรยายจะสลับกันบรรยาย

เพื่อมิให้เกิดความเบื่อหน่าย พร้อมกับมีภาพเหตุการณ์ที่กำลังรายงานประกอบ อย่างชัดเจน รายการข่าวจึงจัดได้ว่าเป็นการให้การศึกษาคือต่อผู้ชมด้วย

12. รูปแบบรายการถ่ายทอดสด (Live Program Format) เป็นรายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น กีฬา กรีฑา งานมหกรรมหรืองานพระราชพิธี ต่าง ๆ รายการถ่ายทอดสดมักจะเริ่มรายการก่อนเริ่มพิธีหรือเหตุการณ์ โดยมีผู้บรรยายเหตุการณ์เสนอ เรื่องราวต่าง ๆ เมื่อเริ่มเหตุการณ์แล้วก็เสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลังทั้งภาพและเสียง โดยมี ผู้บรรยายคอยพูดเชื่อมเหตุการณ์ให้ผู้ชมได้ทราบความเป็นไปโดยเฉพาะการพูดบรรยายเชื่อมในขณะที่ภาพ ที่ปรากฏไม่มีเสียงออกมา เพื่อมิให้เกิดความเงียบขึ้นในโทรทัศน์

13. รูปแบบรายการสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching Program Format) ลักษณะเป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วนในห้องเรียนแบบง่าย ๆ ที่สามารถจะควบคุมได้ทุกกระบวนการ โดยใช้นักเรียน 5-6 คน ใช้เวลาสอนประมาณ 10-15 นาที เป็นการสอนที่มุ่งฝึกทักษะเฉพาะใน การสอน เช่น ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะในการสรุป เป็นต้น จุดมุ่งหมายเพื่อฝึก ทักษะต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป การสอนแบบจุลภาคนี้มุ่งให้ออกมาทดลองสอน และ ประเมินผลจากข้อมูลย้อนกลับโดยใช้โทรทัศน์

14. รูปแบบรายการสถานการณ์จำลอง (Constrived Program Format) รูปแบบนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในการศึกษาเฉพาะกรณี ลักษณะจะสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกรณี ตัวอย่างในการศึกษา เช่น สถานการณ์จำลองการแนะนำ สถานการณ์จำลองการบริหารงาน สถานการณ์จำลองการควบคุมชั้นเรียน สถานการณ์จำลองการสอน เป็นต้น โดยทั่วไปเพื่อให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติ และการแก้ปัญหา

15. รูปแบบรายการสอนโดยตรง (Direct-Teaching Program Format) เป็นรายการที่เสนอการเรียนการสอนของครูในแต่ละเนื้อหาวิชา โดยมีผู้เรียนเป็นกลุ่ม เป้าหมาย หลักของรายการรายการในลักษณะการสอนโดยตรงอาจแบ่งวิธีการนำเสนอได้ 3 วิธี คือถ่ายทอดรายการสดด้วยระบบวงจรปิด อาจจะใช้ในห้องเรียนขนาดใหญ่หรือทำการถ่ายทอดไปยังห้องเรียนต่าง ๆ ในบริเวณ ใกล้เคียง ทำให้สอนได้เป็นจำนวนมาก ๆ และผู้เรียนสามารถเห็นเหตุการณ์การสอนได้ชัดเจนเหมือนใน ห้องเรียนขนาดเล็กปกติถ่ายทอดสดออกอากาศไปยังโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ บนที่กเทศ โทรทัศน์ ซึ่งจะลดความบกพร่องต่าง ๆ ได้อย่างดีก่อนที่จะนำไปสู่ผู้ชมหรือผู้เรียน อาจนำไปเผยแพร่ใน ระบบวงจรปิดหรือวงจรเปิดก็ได้

16. รูปแบบรายการโต้วาที่ (Debate Program Format) เป็นการนำเอาการพูดแบบโต้วาที่นำเสนอในทางโทรทัศน์ ซึ่งส่วนมากจะไม่ค่อยได้พบ แต่รายการ ลักษณะนี้ก็สามารถนำมา

จับทางโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี แต่ควรเลือกญาติ หรือหัวข้อที่มีประโยชน์และ น่าสนใจ รายการจะน่าสนใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับศิลปะการพูด ความรู้ของผู้พูด และประธานผู้ดำเนินการ อภิปรายจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศ และคอยพูดประสานระหว่างผู้เสนอหรือฝ่ายเสนอ กับฝ่ายค้านให้เรื่องราวต่าง ๆ กลมกลืนไปในทิศทางเดียวกัน ลักษณะของรายการประเภทนี้ เช่น เวที วาที เป็นต้น

17. รูปแบบรายการบทความ (Straight Talk Program Format) เป็นรายการที่มีลักษณะค่อนข้างนามธรรม หากผู้จัดรายการไม่มีศิลปะในการพูด และการจูงใจผู้ชม ผู้ฟังก็อาจจะประสบกับความล้มเหลวได้ง่าย ความสำเร็จในการจัดทำรายการประเภทนี้ขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 2 ประการคือ ความสามารถในการใช้ศิลปะการพูดต่อชุมชน ความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการ ในปัจจุบันนี้ไม่นิยมจัดรายการแบบบทความยาว ๆ แต่จะจัดเป็นรายการสั้น ๆ เน้นที่ประเด็นใด ประเด็นหนึ่งบางทีก็สอดแทรกในรายการอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ชมและผู้ฟังไม่เกิดความเบื่อหน่าย เช่น แทรกใน รายการเพลง หรือจัดเป็นรายการหลังข่าว ตัวอย่างเช่น คู่ยกกันหลังข่าว เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะ “รายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง” ซึ่งเป็นรายการประเภทปกิณกะบันเทิง หรือรายการวาไรตี้ เป็นรายการที่ได้ ผสมผสานรูปแบบของรายการที่มีความหลากหลายไม่จำกัด แต่จะมีสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ หลัก ๆ คือ ดนตรี และเพลง ความตลกขบขัน และการสนทนากับแขกรับเชิญ

ปมูช ศุภสาร (2539, หน้า 318-320) กล่าวถึง โครงสร้างเนื้อหาของรายการปกิณกะบันเทิง ไว้ว่า รายการปกิณกะบันเทิง หรือรายการวาไรตี้ มีการปรับตัวเพื่อการแข่งขัน และได้รับการพัฒนารูปแบบรายการ และเทคนิคพิเศษอย่างต่อเนื่อง แต่ถึงอย่างไรในด้านของเนื้อหาของรายการวาไรตี้ก็ยังคงเดิม ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเนื้อหาของรายการวาไรตี้ นั้น จะต้องประกอบไปด้วย เนื้อหา ของรายการ ดังนี้

1. การแสดงดนตรี และการร้องเพลงของดารานักร้องชั้นนำ
2. การแสดงตลก หรือละครตลกเบาสมองอย่างสั้น ๆ
3. การแสดงละครสั้น
4. การเต้นรำ เต้นระบำ โมเดิร์นแดนซ์ บัลเลต์ หรือนาฏศิลป์
5. การเชิญดารานักร้อง นักแสดง เข้าร่วมแสดง และสัมภาษณ์
6. การเล่นเกมเบาสมองที่ตื่นเต้น และเสี่ยงโชค โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ชมภายใน และนอกห้องส่ง ได้มีส่วนร่วม
7. การแสดงความสามารถพิเศษของนักแสดงบนเวที

8. การแสดงละครสั้นทั้งแบบในโรงใหญ่ และขนาดย่อม
9. การแข่งขันกีฬาเพื่อการบันเทิง
10. การดำเนินรายการโดยพิธีกรชาย หรือหญิง หรือทั้งชาย และหญิง ที่มีชื่อเสียง และได้รับความนิยม

ลักษณะของการนำเสนอรายการปกิณกะบันเทิง

การจัดรายการปกิณกะบันเทิง หรือรายการวาไรตี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบด้านโครงสร้าง และลักษณะของการนำเสนอรายการ 2 ส่วนใหญ่ คือ เนื้อหา (Content) หรือเรื่องราว (Story) และวิธีการนำเสนอ (Presentation Technique) รายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านเนื้อหา (Content) หรือเรื่องราว (Story) เนื้อหา หรือเรื่องราวที่นำเสนอ ในรายการวาไรตี้ นั้น จะเน้นไปที่ความหลากหลายของ เรื่อง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของดนตรี และเพลง การแสดงตลก การแสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น นักร้อง ศิลปิน นักกีฬา บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลที่มีความสำคัญ 37

ส่วนที่ 2 ด้านการนำเสนอ (Presentation Technique) ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ที่ต้องพิจารณา ได้แก่

2.1 ผู้เล่าเรื่อง (Narrator) ได้แก่ พิธีกร หรือผู้ดำเนินรายการ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Host ที่มีความหมายว่า เจ้าบ้านที่รอคอยต้อนรับแขกผู้มาเยือนอย่างอบอุ่น นอกจากนี้ แขกรับเชิญยังมีฐานะเป็นผู้เล่าเรื่องที่สาคัญอีกคนหนึ่งในการให้ข้อมูลเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งยังหมายรวมไปถึงผู้บรรยายที่ให้เสียงในรายการอีกด้วย

2.2 ผู้ร่วมรายการ (Guest/Talent) ได้แก่ แขกรับเชิญที่เข้าร่วมรายการ ไม่ว่าจะเป็น ศิลปิน ดารา นักร้อง หรือนักแสดง ที่มีบทบาทส่วนหนึ่งในการแสดงออกผ่านรายการ

2.3 บรรยากาศ (Atmosphere) คือ ดนตรีประกอบรายการ ซึ่งแท้จริงแล้วดนตรี ประกอบรายการวาไรตี้จะมีลักษณะคล้ายกับรายการเกมโชว์ หากทว่าไม่เน้นความตื่นเต้นเร้าใจ เท่ากับ รายการเกมโชว์ แต่จะเน้นประกอบเพื่อสร้างความสุข หรือความประทับใจชื่นชม และยินดี มากกว่าเท่านั้น

2.4 สไตส์ และรูปแบบการนำเสนอ (Style: Form of Presentation) แบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.4.1 การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง (Sequence) โดยส่วนใหญ่แล้วรายการวาไรตี้จะมีเวลาสำหรับการนำเสนอ 1.30 ชั่วโมง ถึง 2 ชั่วโมงโดยประมาณ คล้ายคลึงกับ รายการเกมโชว์ในส่วนของเหตุการณ์ที่นำเสนอในแต่ละช่วง จะมีแนวทางในการนำเสนอรายการดังนี้ คือ

รายการวาไรตี้ความยาว 1 ชั่วโมง (One-Hour Program) ความยาว 60 นาที จะแบ่งช่วงในการนำเสนอเป็น 4 ช่วง โดยจะมีเวลาเท่า ๆ กันในแต่ละช่วงของรายการ ประมาณ 15-20 นาที หากเปรียบเทียบกับบทโทรทัศน์จะมีความยาวถึง 60 หน้ากระดาษ และยกเว้นช่วงที่เซอร์ของรายการที่จะ มีความยาวเพียง 1 นาทีเท่านั้น

2.4.2 การตัดต่อลำดับภาพ (Edit) ส่งผลโดยตรงต่อการเล่าเรื่องของ รายการวาไรตี้ มีส่วนในการช่วยขยายช่วงรายการที่มีความน่าสนใจมาก ลดทอนความน่าสนใจให้น้อยลง อีกทั้งยังสามารถสร้างความเด่นให้กับแขกรับเชิญในการ และรายการโทรทัศน์นั้นไม่ได้ นำเสนอเป็นรายการสด โดยส่วนใหญ่เป็นการบันทึกเทป ซึ่งจะต้องสร้างบรรยากาศให้มีลักษณะตรง กับปัจจุบันให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นส่วนไหนของฉาก การตัดต่อภาพ และการจัดแสง

จากแนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ (รายการปกิณกะบันเทิง หรือรายการวาไรตี้) ข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นว่า รายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง จัดอยู่ในรูปแบบรายการวาไรตี้ เน้นความสนุกสนานบันเทิง โดยการนำเสนอที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง ในกลุ่มผู้ที่มีความสามารถด้านการ ขับร้อง และการแสดง และยังมีศิลปิน ดารา นักร้องชื่อดัง มาร่วมเป็นกรรมการตัดสิน รวมไปถึงการเนื้อหาเรื่องราวชีวิตของผู้เข้าร่วมแข่งขัน อีกด้วย ทางผู้วิจัย จึงได้นำแนวคิดนี้ มาใช้เป็นกรอบสำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ปลายเปิด ในส่วนของการวัดผลทางด้านทัศนคติที่มีต่อรูปแบบรายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการประกวดร้องเพลงในประเทศไทย

การประกวดร้องเพลงประเทศไทยมีความแตกต่างไปตามยุคตามสมัย ผู้วิจัยได้ศึกษา การประกวดร้องเพลงโดยแบ่งเป็น การประกวดร้องเพลงงานวัดและการประกวดร้องเพลงสูสี โทรทัศน์ พบว่าการประกวดร้องเพลงยุคสมัยประกวดงานวัดมีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 เนื่องจากวัดกับชุมชนใกล้ชิดกัน งานวัดถือเป็นงานที่ผู้คนในชุมชนเฝ้ารอเพื่อไปเที่ยวชมกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การแสดงลิเก รำวง และการประกวดร้องเพลงก็จัดเป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักของงานวัด มีผู้คนสนใจจำนวนมากและวัดสระเกศหรือวัดภูเขาทองคือวัดที่จัดงานประกวดร้องเพลงยิ่งใหญ่ที่สุดใน กรุงเทพมหานครในขณะนั้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญของการประกวดคือ รูปแบบการร้อง หลักเกณฑ์การตัดสินของคณะกรรมการ และบทเพลงที่ใช้ในการประกวด

เจนภพ จบกระบวนวรรณ กล่าวว่า ตำนานการประกวดร้องเพลงยุคแรกแม้กระทั่งการ ประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ที่จัดที่วิทยุกรมโฆษณา (กรมประชาสัมพันธ์) จะแข่งขันร้องเพลงกันโดยไม่มีดนตรีช่วยเลย ผู้ที่มีน้ำเสียงดีจริง ๆ จึงจะเป็นผู้ชนะเลิศ เพลงที่ใช้

ประกวดส่วนใหญ่ก็จะนำเพลงมาจากนักร้องรุ่นพี่ที่เคยร้องกันหน้าเวที หรือแม้กระทั่งเพลงที่แต่งใหม่ หรือจะมีครูเพลงแต่งให้ก็ได้ ในยุคการประกวดร้องเพลงของกรมโฆษณา มีการกำหนดกฎเกณฑ์ มีรอบการประกวดหลัก ๆ จำนวน 3 รอบ ผู้เข้าประกวดต้องขับเคียงกันด้วยเสียงต่อเสียง และต้องประกวดกันบนวิธีการที่มีการคัดกรองที่เข้มข้นอย่างมาก คณะกรรมการจะถูกจัดให้อยู่ในห้องที่มีแต่ ลำโพงขยายเสียงเพื่อให้ฟังการขับร้องจากผู้เข้าประกวดที่ถูกจัดให้อยู่อีกห้องหนึ่ง โดยไม่มีสิทธิเห็น หน้าซึ่งกันและกันจากนั้นได้คัดเลือกผู้ผ่านเข้ารอบแรกและดำเนินการเข้าสู่การประกวดรอบที่สองบน เวทีโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง นับเป็นครั้งแรกที่คณะกรรมการจะได้เห็นหน้าผู้เข้าประกวด ซึ่งรอบนี้ได้เปลี่ยนมาแข่งขันในเพลงบังคับและหาผู้เข้ารอบจนไปแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศ

การตัดสินในการประกวดร้องเพลงในประเทศไทย

ปรียาร มาดาเมินทร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของสื่อมวลชนเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ ความเป็นนักร้องของยุวชนผู้เข้าประกวดร้องเพลงยุวชนด้วยพระราชทานชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2537-2538 พบว่า คณะกรรมการจากนักวิชาการและสื่อมวลชนเริ่มเข้ามามีบทบาท อย่างมากต่อการประกวดร้องเพลงมีการกำหนดรูปแบบการประกวดร้องเพลงและการตั้งกฎเกณฑ์ ในการประกวด รวมถึงเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ผู้เข้าประกวดร้องเพลงได้ดีและเข้าสู่โครงการ ประกวดร้องเพลงจนได้รับรางวัล

เพิ่มเกียรติ เรื่องสกุล ได้ศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการผลิตนักร้องของอุตสาหกรรมเพลง ในปี พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการคัดเลือกนักร้องในการตัดสินการประกวดร้องเพลง ซึ่งปกติแล้วมาตรฐานของเกณฑ์การตัดสินการประกวดนักร้องก็จะแตกต่างกันไปว่าเป็นการ ประกวดร้อง เพลงแบบใด แต่โดยทั่วไปแล้วในงานประกาศฯ ที่ไม่ได้สร้างเกณฑ์ขึ้นมาเองก็สามารถ ติดต่อขอรับ หลักเกณฑ์การตัดสินได้ที่สมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งทางสมาคมฯ ได้จัดทำหลักเกณฑ์ในการตัดสินการประกวดไว้แล้ว อีกทั้งยังสามารถเชิญกรรมการซึ่งเป็นบุคคล ของทางสมาคมฯ ไปร่วมตัดสินด้วยได้ กรรมการแต่ละท่านของสมาคมฯ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็น คณะกรรมการบริหารของ สมาคมฯ อันประกอบไปด้วย นักร้อง นักดนตรีต่างๆ เช่น คุณมีศักดิ์ นาครรัตน์ คุณวินัย พันธุรักษ์ คุณมณีนุช เสมรสุต เป็นต้น

เกณฑ์ที่ทางสมาคมฯ จัดทำขึ้นมา ค่อนข้างจะมีมาตรฐาน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับ การประกวดขับร้องทุกประเภท โดยในเกณฑ์ต่าง ๆ จะมีคะแนนกำกับอยู่ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง 60 คะแนน เป็นคะแนนในเรื่องของการร้อง คุณภาพเสียง ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้เสียง เทคนิคการร้อง ความแม่นยำในทำนอง และอีก 40 คะแนนนั้น เป็นคะแนนของการสร้างความ ประทับใจ อันประกอบไปด้วย การสร้างบรรยากาศให้กับท่านผู้ชม การแต่งกาย มารยาท การพูด

การให้ความบันเทิง บุคลิกภาพ ฯลฯ นอกจากนั้นในการประกวดอื่น ๆ ที่ตั้งเกณฑ์ขึ้นมาอีกอาจจะมี แยกย่อยไปมากกว่านี้ เช่น อาจนำเรื่องการสร้างบรรยากาศนั้นแยกออกมา เช่น เป็นคะแนน ในเรื่องของการแต่งกาย คะแนนในเรื่อง ของลีลา หรือการใช้พื้นที่บนเวที การแสดงออกของอารมณ์ เป็นต้น อย่างการขับร้องเพลงให้มีความไพเราะ และประทับใจ จะต้องสามารถผสมผสานเกณฑ์ ต่าง ๆ เหล่านี้ให้กลมกลืนได้ดีที่สุด บทเพลงที่ขับร้องออกมาจึงจะไพเราะที่สุด และผู้ขับร้องก็สามารถ เอาชนะใจของคณะกรรมการและผู้ฟัง ได้มากที่สุดด้วยเช่นกัน

คุณสมบัติของนักร้อง การศึกษาประวัติของนักร้องในประเทศไทยและการสัมภาษณ์ นักร้อง หรือนักดนตรีใน ประเทศไทย ผลจากการศึกษาดังกล่าว พอจำแนกคุณสมบัติเด่นของ นักร้องที่ดีขึ้นพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. มีพรสวรรค์ทางการร้องเพลง เช่น มีเนื้อเสียงดี
2. เป็นผู้ที่ร้องเพลงเป็น ร้องไม่เพี้ยน ร้องถูกต้องจังหวะทำนอง ร้องมีเทคนิค อักขระ ชัดเจน
3. สามารถถ่ายทอดอารมณ์ และความหมายของเพลงได้อย่างลึกซึ้ง
4. มีความรู้ความเข้าใจทางด้านดนตรี และภาษา
5. มีความจำและสมาธิดี
6. มีความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น มานะ พยายาม รวมทั้งพัฒนาตนเอง
7. มีความเฉลียวฉลาดไหวพริบดี
8. มีใฝ่ใฝ่ประสาดี
9. เป็นผู้ช่างสังเกตมีจินตนาการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
10. เป็นผู้ที่มีอารมณ์อ่อนไหว
11. เป็นผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งดนตรี และฟังทั้งคำดี คำชม คำวิจารณ์
12. เป็นผู้ที่มีน้ำใจนักกีฬา
13. มีระเบียบวินัยดี มีความรับผิดชอบ
14. มีสุขภาพอนามัยดี
15. เป็นผู้ที่มีบุคลิกดี ทั้งกิริยา วาจา ใจ รวมถึงการแต่งกาย
16. รูปร่างหน้าตาดี
17. เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ สำหรับนักร้องเพื่อชีวิต

โดยส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าคุณสมบัตินักร้องนั้นจะแบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ หนึ่ง ส่วนที่ เรียกว่าพรสวรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งมีติดมาแต่กำเนิด แต่ละคนไม่เท่ากัน เช่นในเรื่องเนื้อเสียง รูปร่าง

หน้าตา และอีกส่วน คือ เรื่องของพรแสวง สิ่งที่สามารถฝึกฝนหรือสร้างให้เกิดขึ้นมาได้ ดังนั้น การที่ บุคคลใดจะเป็นนักร้องควรจะต้องมีทั้งพรสวรรค์และพรแสวงด้วย (มณีนุช เสมรสุต, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2543)

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการประกวดร้องเพลงในประเทศไทยข้างต้นผู้วิจัยมองเห็นว่า วัตถุประสงค์ในการประกวด ขั้นตอนการประกวด คณะกรรมการ ผู้เข้าประกวดจะมี กฎเกณฑ์ที่ แตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาใช้เป็นกรอบในการเก็บข้อมูล ในส่วนของ การวัดผล ทางด้านพฤติกรรมและทัศนคติที่มีต่อ กติกาการแข่งขัน ผู้เข้าประกวดรวมถึงคณะกรรมการและการ ตัดสินในรายการประกวดร้องเพลงทุกทุ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิสริย์ สิทธิประชาชาษฎร์ และ วิฑิต วิฑิตสรณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรม การเปิดรับและปัจจัยที่มี ผลต่อความนิยมรายการ “The Mask Singer หน้ากากนักร้อง” ของผู้รับชม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ผลการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรม การเปิดรับกลุ่มตัวอย่าง เคยรับชม “The Mask Singer หน้ากากนักร้อง” ซึ่ชั้นหนึ่งมากที่สุดมักรับชมผ่านรายการสดทาง โทรทัศน์เวิร์คพอยท์ หมายเลข 23 ร่วมกับครอบครัวหรือญาติทั้งนี้ส่วนใหญ่มีการรับชมตั้งแต่ต้น จนจบรายการและ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างรวมส่ง SMS ร่วมโหวตและเคยมีส่วนร่วมโดยแสดง ความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มผู้รับชมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 19 - 30 ปี

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมรายการ “The Mask Singer หน้ากากนักร้อง” แบ่งได้เป็น สอง 2 ส่วนคือ 1)ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการ และ 2)ปัจจัย ภายนอก ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการแพร่ภาพ และปัจจัยด้านคู่แข่ง

ณัฐชุลี นุตประวีณ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรม การเปิดรับ ความพึงพอใจ และการ ใช้ประโยชน์ จากการรับชม รายการเดอะวอยซ์ไทยแลนด์ ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า สัปดาห์/ซีซั่น มีระยะเวลาในการรับชมจนจบรายการ ลักษณะในการรับชม รายการเปลี่ยนช่องเมื่อมี โฆษณา เลือกชมรอบการแข่งขัน Blind Audition รับชมกับครอบครัว หรือญาติ แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการรับชม รายการเดอะวอยซ์ไทยแลนด์

ในด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความ พึงพอใจในด้านคุณสมบัติของผู้ตัดสิน "ผู้ตัดสิน หรือ "โค้ช" นำประสบการณ์ของตนเองมาปรับใช้ ในการให้คำแนะนำผู้เข้าแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ" มากที่สุด และมีระดับความพึงพอใจด้าน การนำเสนอรายการ "การนำเสนอผู้สนับสนุนรายการ (สปอนเซอร์) มีความเหมาะสม" น้อยที่สุด

ส่วนประโยชน์จากการรับชมรายการเดอะวอยซ์ไทยแลนด์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์จากการรับชมรายการเดอะวอยซ์ไทยแลนด์โดยรวมในระดับสูงเช่นกัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากการรับชมรายการด้านความบันเทิง "ได้รับความเพลิดเพลินจากการรับชม" มากที่สุด ส่วนประโยชน์จากการรับชมรายการด้านความเป็นเอกลักษณ์บุคคล "การนำประสบการณ์จากการรับชมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน" น้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับ การศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 15,000 - 25,000 บาท มี พฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการทุกซีซั่น ผ่านช่องทางโทรทัศน์ โดยความถี่ในการรับชม คือ 1-4

ศิริพร สิริพิชญ์ (2541) ได้ศึกษาถึงเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจต่อรายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้โชว์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา: รายการทไวไลท์โชว์ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท”. ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้มิตัวอย่างมีพฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการบ่อยเกือบทุกครั้งที่ออกอากาศ มีความพึงพอใจในตัวพิธีกรที่ดำเนินรายการ รูปแบบรายการ วันและเวลาที่ออกอากาศในระดับมาก และรับชมเพื่อต้องการความบันเทิง และต้องการสาระความรู้จากรายการ

ปิยะรัตน์ วิริยะวัฒน์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการนำเสนอรายการมาสเตอร์คีย์ และผลตอบรับจากกลุ่มผู้ชมรายการ” ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมในการเปิดรับชมและการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกิดจากความสนใจในเนื้อหาและความสนุกสนานของรายการ รวมทั้งการนำเสนอจากพิธีกร ประกอบกับในช่วงเวลาการออกอากาศดังกล่าวไม่มีคู่แข่งที่มีรูปแบบรายการคล้ายกัน ทำให้กลุ่มผู้ชมที่ชอบรูปแบบรายการประเภทเพลงสนใจและติดตามดูรายการดังกล่าวตั้งแต่นั้นจนจบ

สาวิตรี สอสงวศ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการผลิตรายการตีสิบของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3” ผลการศึกษาพบว่า ในกระบวนการผลิตรายการดังกล่าวมีเป้าหมายในการผลิตรายการเพื่อมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาให้ตรงตามความต้องการของผู้ชม ส่งเสริมความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและต้องการการได้รับการยอมรับจากผู้ชมรายการ ผู้ชมเกิดการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารที่ทางรายการนำเสนอและก่อให้เกิดกระแสสังคมในการพูด ถึงเนื้อหาของรายการที่สื่อออกไป

ธนพร คลองน้อย (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบการเปิดรับ แรงจูงใจ และการตอบสนองความพึงพอใจต่อการนำเสนอรายการ 7 สีคอนเสิร์ต กับรายการเวทีไท” ผลการศึกษาพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างได้รับอิทธิพลการรับชมรายการจากทางโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งกลุ่มผู้ชม รายการมีความแตกต่างกันโดยผู้ชมรายการ 7 สีคอนเสิร์ตจะเป็นกลุ่ม นักเรียน นักศึกษา และ พนักงาน

บริษัทเอกชน และกลุ่มผู้ชมรายการเวทีไทจะเป็นกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนและอาชีพรับจ้าง ทั้ง ไป โดยการติดตามชมส่วนมากมีผลมาจากการต้องการความบันเทิง และความชื่นชอบในตัว พิธีกรและผู้ร่วมรายการ โดยรวมแล้วมีความพึงพอใจหลังจากการชมรายการอยู่ในระดับมาก

สุขหทัย ปิโยบล (2556) ศึกษาเรื่อง “การรับรู้ และทัศนคติของผู้ชมรายการกึ่งคู่ สงครามเพลงเงินล้าน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ และทัศนคติของผู้ชมรายการกึ่งคู่ สงครามเพลงเงินล้าน” เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับชมรายการมาเป็นเวลามากกว่า 1 ปี โดยการติดตามชมทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรับรู้ว่ารายการออกอากาศในวันอังคาร และรับรู้ถึงวัตถุประสงค์หลักของรายการที่ผู้เข้าร่วมแข่งขันได้รับเงินแล้วจะต้องนำกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งการรับรู้ข้อมูลดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเลือกรับชมผ่านสื่อโทรทัศน์สำหรับ ทางด้านทัศนคติมีทิศทางบวกต่อรายการในด้านรูปแบบรายการ เนื้อหาของรายการ พิธีกรดำเนินรายการ กรรมการประจำรายการ และผู้เข้าร่วมรายการ

ปรววรรณ โลหะวัฒน์วงศ์ (2543) ศึกษาเรื่อง “การรับรู้ ทัศนคติ และความพึงพอใจที่มีต่อละครโทรทัศน์ชุด “เจ้ากรรมนายเวร” ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ ทัศนคติ และความพึงพอใจที่มีต่อละครโทรทัศน์ชุด “เจ้ากรรมนายเวร” และทัศนคติ ของผู้ชมที่มีต่อการใช้ กลยุทธ์สาระบันเทิงผ่านละครโทรทัศน์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูล 39 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ และเข้าใจในเนื้อหาของละครที่ ได้นำเสนอ รวมถึงสิ่งที่ละครต้องสื่อสาร ด้านทัศนคติพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดี และเปลี่ยนไป ในทางบวกหลังจากที่ได้รับชมละครชุดนี้ นอกจากนี้ ความสนุกสนาน ความบันเทิง เนื้อเรื่องของละคร และการได้รับข้อคิดไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัวข้างในสังคม คือความพึงพอใจของกลุ่ม ตัวอย่าง รวมถึงทัศนคติที่ดีต่อการใช้กลยุทธ์สาระบันเทิงผ่านละครโทรทัศน์ และเล็งเห็นว่าละคร โทรทัศน์ที่มีสาระจะส่งต่อสังคมในเชิงบวก

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, นครเจศ รังควัต และอ้อมทิพย์ เมฆรักขาวนิช แคมป์ (2546) ได้ศึกษาถึงเรื่อง “รูปแบบและกลวิธีการดำเนินเรื่องในการจัดรายการโทรทัศน์ตามความต้องการของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ในทุกๆ วัน ผู้ชมจะนิยมรับชมรายการที่ชมติดต่อกันเป็นประจำ และชมที่บ้านของตนเอง ซึ่งรูปแบบรายการที่ผู้ชมเลือกรับชมมากที่สุด 3 อันดับ คือ รายการข่าว ละครและเกมโชว์

ภาวดี สิงห์รัตน์ (2552) ได้ศึกษาถึงเรื่อง “ผลกระทบการเลียนแบบการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของวัยรุ่นจากรายการเพลงร่วมสมัย Five Live” ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่ชมรายการมีจุดประสงค์หลักเพื่อการผ่อนคลายความเครียดและเพื่อความบันเทิง โดยเลือกจากความ

พึงพอใจในเนื้อหาของรายการและพิธีกรรายการ นอกจากนี้ความถี่ในการรับชมต่อสัปดาห์มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการเลียนแบบของวัยรุ่นอีกด้วย

พัชริดา วัฒนา (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “ศิลปินเพลงไทยสากลและสื่อมวลชนต่อวิถีทางในการสร้างความมีชื่อเสียง” ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการในการเป็นศิลปินมีมาจากหลายรูปแบบอันได้แก่ การประกวดร้องเพลงการฝึกฝนและประสบการณ์ของตนเอง การชักชวนจากบุคคลในวงการ เป็นต้น ซึ่งให้เห็นถึงความเป็นมาของศิลปินเพลงไทยสากลและระบบธุรกิจเพลงไทยสากลว่าศิลปินเป็นกลไกสำคัญของสินค้า และเป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์เฉพาะตัวที่เข้ากับผลงานเพลงเป็นตัวแปรสำคัญของการสร้างความนิยมและมีผลต่อยอดขายหน่วยเทป จึงมุ่งเน้นในการสร้างความสนใจไปที่ตัวศิลปินขณะที่การสร้างจุดสนใจจากผลงานจะลดน้อยลงทำให้ผลงานที่ออกมามีลักษณะขายครึ่งกันเพราะมีการผลิตเพลงออกมามากมายและมีแนวของดนตรีคล้ายกันซ้ำซากมากไปในอนาคตบริษัทเพลงจะไม่เน้นเฉพาะเพลงที่สำหรับวัยรุ่นอย่างเดียวประชาชนสามารถเลือกสินค้าในแบบที่ตนพอใจได้มากขึ้นคนฟังจะเริ่มเน้นการให้ความสนใจที่คุณภาพของผลงานมากกว่าความสนใจในตัวศิลปิน

พิมพ์แข ศรีเจริญ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจต่อรายการทีลิบเดย์ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/ธนาคาร และมีรายได้ ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการทีลิบเดย์ ดังนี้ มีความถี่ในการรับชมรายการทีลิบเดย์ 2 ครั้งต่อหนึ่งเดือน ใช้เวลาในการรับชมรายการทีลิบเดย์ ในหนึ่งครั้งน้อยกว่าครึ่งรายการ (ประมาณ 30 นาที) และมีลักษณะในการรับชมรายการแบบเปลี่ยน ช่องอื่นเมื่อมีโฆษณา

โดยผลความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อรายการทีลิบเดย์แบ่งออกเป็น 5 ข้อ ตามลำดับ ดังนี้ ความพึงพอใจต่อพิธีกร ความพึงพอใจต่อแขกรับเชิญ ความพึงพอใจต่อบรรยากาศในรายการ และความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอรายการ และลำดับสุดท้ายคือความพึงพอใจต่อเนื้อหารายการ โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อรายการทีลิบเดย์ในระดับมาก

โดยความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเปิดรับของผู้ชมรายการทีลิบเดย์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อรายการทีลิบเดย์เป็นความสัมพันธ์ทางลบทั้งหมด